

TÜRK PLÂSTİK CERRAHİ TARİHÇESİ

PROF. DR. İBRAHİM YILDIRIM

Emektar Kenderim
Dr. Tuncer Özkan'a
saygıları

31.10.2012

Yazarmın Halkın

EL CERRAHİSİ*

Üretici organ olarak elin önemi ve dalımızın içindeki yeri yadsınamaz. Hipokrat'a kadar uzanan, hatta daha öncesinde el cerrahisine ait kayıtlara rastlanmıştır. Ancak bizim tarihçemiz içinde Sabuncuoğlu Şerefeddin'in Cerrahiyyet-ül Haniyye kitabında el yaralanmaları ve tedavileri konusunda birden fazla fasıl vardır. İlerde yer alacak ona ait bölümde verilecek fasıllarda bu konu üstünde durulacaktır.

Gerçekten de "el cerrahisi" çok özellikli ve ince bir dikkatle çalışmayı gerektirir. Ünlü çalışmacı William Littler "Başarının sırrı ayrıntılarda gizlidir. Her plâstik cerrahın uzmanlık eğitimi temel, 'yank dudak ve damak cerrahisi'dir. Bir el cerrahinin bile bu konuya vakıf olması gerekir. Çok ayrı alanlar olsalar da ikisinin de temel kaygısı ve amacı aynıdır: ŞEKİL ve İŞLEV KAZANDIRMAK" demektedir. Littler bu konuyu üstlenen grupta öncelikli olarak plâstik cerrahın bulunmasını da bizlere telkin ediyor gibidir.

Biz burada daha önceki zaman akışımıza uyarak sadece ülkemize ait gelişmeleri vereceğiz:

Bilindiği gibi uluslararası düzenlemede "El Cerrahisi", Plâstik, Rekonstrüktif ve Estetik Cerrahi Anabilim Dalı ile Ortopedi ve Travmatoloji uzmanlığının bir yan dalı olarak yerini almıştır.

Özellikle ülkemizde bu iki konuda gerekli rotasyonlarını tamamlayan genel cerrahlar da başarılı çalışmalar yapmaktadırlar. Yine geriye dönük bakıldığında tarihsel olarak genel cerrahların cerrahinin tüm dallarını üstlendiğini ve zamanla diğer dalları doğurduğunu görürüz. Savaşlar ve endüstriyel kazalar el cerrahisinin hızla gelişmesini ve yeni yöntemleri getirmiştir. Ayrıca teknolojik keşifler ve yeni cerrahi malzemeler mikrocerrahi yöntemlerin başarısını da artırmıştır. Böylece bir kaza ile yaralanarak tüketici hale gelmiş bir el, dikkatli ve başarılı bir tedavi ile tekrar üretici hale getirilebilmektedir.

Her plâstik cerrah ve her ortopedi uzmanı ve hatta genel cerrahlar eğitimleri sırasında acil olgularla karşılaştıkça el cerrahisine ilgi duymuşlar, başardıkça bu konuyu daha da sevmişlerdir. Ancak eğitim ilerledikçe konunun ne kadar özel olduğu ve bu konuyla ilgilenenlerin sadece bu dalda uzmanlaşması gerektiği, yalnızca cerrahisinin değil, aynı zamanda bireye işlev kazandıracak birçok yardımcı çalışma gerektiğinin bilincine varmaktadırlar. Üretici organ olması açısından bireysel ve toplumsal yükümlülükler, getireceği sosyal sorunlar da ayrıca düşünülmelidir. Ülkemiz el cerrahisi alanında gerçekten de çok değerli çalışmacılar yetiştirmiştir. Yurtdışında eğitim almış uzmanlarımız dönüşlerinde yeni elemanların yetişmesi için büyük gayretler göstermişlerdir.

Geriye dönük bakıldığında Halit Ziya Konuralp, Rıdvan Ege, Güler Gürsu, Merih Eroğlu'nun bu alanda yadsınamaz çalışmaları ve gayretleri olmuştur. Özellikle Halit Ziya Konuralp'in 1950'li yıllarda ilk tendon transferi ve transpozisyonlarını başarıyla gerçekleştirdiğini ve bunları yayınladığını biliyoruz. 1968'de yapılan ilk Ulusal Kongremizde "Serbest Fleksör Tendon Grefleri" ve "Radial Paralizde Tendon Transferi" adı ile kendi olgu serilerini sunmuştur.^{152,153} Bu konudaki deneyimleri daha önce de makale halinde basılmıştı.^{166,167}

Ayrıca Erdoğan Atasoy gibi dünyanın en iyi merkezlerinde ün kazanmış uzmanlarımız¹⁴⁴, bilgi ve görgü artırmaya giden genç nesle öğretici ve örnek olmuşlardır. Böylece daha sonraki kuşaklar aldıkları bayrağı daha yukarılara taşımıştır.

Doğal olarak İstanbul, Ankara ve İzmir ve diğer sanayi yerleşim alanları, bu daldaki merkezlerin ilk olduğu kentler olmuştur. Hekimlerimizin el cerrahisinde daha çok hangi merkezlerde ve kimlerle deneyimlerini artırdığından bahsetmek bir vefa borcu olacaktır. Yurdumuzda bu alandaki gelişmeleri,

kitabında ayrıntılı olarak sıralayan Prof. Dr. Rıdvan Ege'nin anılarından da yararlandık. Önce kendisinden başlayalım:¹⁴¹

Dr. Rıdvan Ege

1955 - 1959 yılları arasında New York'taki ortopedi ve travmatoloji asistanlığı yıllarında Dr. Carroll ve Dr. Littler'i tanıma fırsatını bulan Dr. Ege ülkemizde bu konudaki boşluğu görmüş, 1963 yılında bir yıl süreyle "Columbia Üniversitesi"nde Prof. Dr. Carroll'ın yanında el cerrahisi eğitimi yapmak üzere tekrar Amerika Birleşik Devletleri'ne gitmiştir. Bu süre içinde haftada bir gün Dr. Littler'in, iki haftada bir de Dr. Ramsey'in yanına devam ettiğini ifade etmektedir. 1966 - 1967'de aldığı "Fulbright Bursu" ile tekrar bu ülkeye dönen Dr. Ege, 6 ay Dr. Carroll'ın, 5 ay Los Angeles Southern California Üniversitesinde Dr. Boyes'un, 1 ay da Iowa Üniversitesinde Dr. Flatt'in yanında çalışma fırsatını bulduğunu söylemektedir.¹⁴¹

1970'de Ankara'da düzenlenen bir uluslararası kongrede Dr. Rıdvan Ege tarafından Carroll, Brooks, Omer, Swanson, Sakallerides, Merle, D'Aubigne'nin katıldığı bir "El Cerrahîsi" paneli düzenlenmiştir.

Bu kongre sırasında hekimlerimiz bu çalışmacılarla tanışmış, bilgi ve görgü artırmak üzere ilişkiler kurulmuş, önce Dr. Carroll'ın yanına el cerrahisi eğitimi için çok sayıda hekimimiz gitme fırsatını bulmuştur.

Bunlardan Ayan Gülgönen (İstanbul), Merih Eroğlu (İzmir), İsmail Çallı (İzmir) ve daha sonra Ankara'dan Ahmet Perçinel, Selçuk Sözen (USA, plâstik cerrah), Oğuz Polatkan (İstanbul), Türker Özkan (İstanbul, genel cerrah), Hüseyin Bayram (Çukurova), Ahmet Ekin (İzmir), Muharrem Babacan (İstanbul), Yılmaz İnan (İstanbul), Selim Çepel (İstanbul), Ahmet Ege ve daha sonra aynı merkeze Carrol bursu ile Ayhan Kılıç (İstanbul), Halil Bekler (İstanbul), Akın Üzümcügil (Ankara) giderken, Berkan Mersa (İstanbul, plâstik cerrah) Julia Terzis'in kliniğine gitmişler, bir kısmı "fellow" olarak daha uzun, bir kısmı kısa sürelerle bilgi ve görgülerini artırmışlardır. Çoğunluğun ortopedi ve travmatoloji uzmanı olduğunu görüyoruz.^{135, 171}

Dr. Merih Eroğlu'nun Carroll'un yanından dönerek Ege Tıp Fakültesi çatısı altında el cerrahisi çalışmalarını başlatması daha sonra Carroll'un yanına gönderdiği İsmail Hakkı Çallı'nın dönüşü ile 1975'lerde bu bölümü tam bir özel bölüm haline getirmesi takdirle anılmaktadır.

Soldan: Orhan Girgin (Ankara), Merih Eroğlu (İzmir), Rıdvan Ege (Ankara), Bayan Çallı, Ayan Gülgönen, İsmail Hakkı Çallı

Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Ortopedi ve Travmatoloji Anabilim Dalı çatısı altında Merih Eroğlu'nun gayretleriyle kuruluşu uzun zamana dayanan bu dal, daha sonra İsmail Hakkı Çallı tarafından YÖK yasası ile 1992 yılında "El Cerrahisi Bilim Dalı" olarak Ortopedi ve Travmatoloji Anabilim dalı bünyesinde yeniden kurulmuştur.

Diğer yandan Kleinert'in kliniğinde Erdoğan Atasoy uluslararası alanda saygın yerini korurken, Ahmet Karaoğuz (İstanbul), Ömer Erçetin (Ankara), Lütfü Baş (plâstik cerrah, İstanbul), Levent Yalçın (İstanbul), Can Gürbüz (İstanbul), Adnan Sevcen (Eskişehir), Emre Orhun (İstanbul), Mehmet Alp (İstanbul) değişik sürelerle bu klinikte eğitim alarak yurda dönmüşlerdir.

Tuna Özyürekoğlu ise halen bu klinikte kadrolu olarak çalışmaktadır. Yine bu klinikte Tolga Türker iki yılını doldurmuş, çalışmasına devam etmektedir.

Fransa - Nancy - O'Toole'de Jeanne - D'Arc Hastahanesinde Prof. Dr. J. Michon, Dr. M. Merle, Dr. G. Foucher'nin bulunduğu el cerrahisi merkezine çok sayıda hekimimiz gitmiş, bazıları uzun, bazıları daha kısa sürelerle kalmış bilgi ve görgülerini artırmıştır. Bunlardan Ayan Gülgönen (İstanbul, genel cerrah), Türker Özkan (İstanbul, genel cerrah), Abdullah Keçik (Ankara, plâstik cerrah), İbrahim Kaplan (İzmir), Oğuz Özdemir (İzmir), Erhan Coşkunol (İzmir) değişik merkezlerde çalışmalarını sürdürmektedirler.

Ayrıca çalışmalarını el cerrahisi fizyoterapisinde yoğunlaştıran Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon uzmanı Dr. Selma Polatkan da bu merkez yanında yer alan "Uzuv ve Fizyoterapi Merkezi"nde belli bir süre kalarak deneyimlerini artırmış, teknolojik ve yeni bilgileri ülkemize taşımıştır.¹³⁶

Lütfü Baş (plâstik cerrah, İstanbul) Amerika Birleşik Devletleri'nden Prof. H. J. Buncke'nin yanında 6 ay, Kleinert'in kliniğinde 2 ay, Harvard'da Mais'in kliniğinde bir yıl kalmıştır. Houston'da Bennett'in yanında Aydın Yücetürk (Ankara), Michael Housmann'in yanında Hakan Gündes (İstanbul), David P. Green'in yanında Ümit

Kantarci (İstanbul), Fransa'da Gilbert'in yanında Tufan Kaleli (Bursa), İsviçre'de Victor Meyer'in yanında Arslan Bora (İzmir), Tufan Kaleli (Bursa), Yalçın Âdemoğlu (İzmir), Fuad Özerkan (İzmir), Almanya- Würzburg'da Ulrich Lanz ve Hamburg'da Buck-Gramko'nun yanında Sait Ada (İzmir) ve Naci Kostakoğlu (Ankara, plâstik cerrah), İtalya'da Brunelli'nin yanında Atilla Zenciroğlu (İstanbul), Japonya'da Toi'nin yanında Mehmet Alp (İstanbul) değişik sürelerle bilimsel deneyimlerini artırmak olanağını bulmuşlardır. Yine, İstanbul Tıp Fakültesi'nden Metin Erer (plâstik cerrah), Würzburg'da Ulrich Lanz'ın yanında A. Von Humboldt bursu ile bir yıl kalarak (1 Haziran 1981- 31 Mayıs 1982) yurda dönmüştür.¹⁴²

İstanbul'dan Ufuk Nalbantoğlu New York'da Martin Poster ve Melvin Rosenwasser, Harward'da Joseph Upton ve Jesa Jupiter, Cornell'de Robert Hotchkiss, Utah'da Maria Siemienov'un yanında değişik sürelerle toplam dört yılı aşan bir süre eğitim almıştır.¹³⁶

Bu hekimlerin çoğu ve değişik bölgelerimizden Orhan Girgin (Ankara), Mehmet Demirtaş (Ankara), Sinan Adıyaman (Ankara), Şadan Ay (Ankara) Gürsel Leblebicioğlu (Ankara), Ersin Nuzumlalı (İstanbul), İbrahim Tavukçuoğlu (İstanbul), Berkan Mersa (İstanbul), Yüksel Özkan (Bursa), Mustafa Özkan (İzmir), Kadir Bacakoğlu (İzmir), Mustafa Herdem (Çukurova), Mehmet Yıldız (Trabzon), Serdar Tüzüner (Antalya), Yıldırım Türk (Kayseri), Tunç Cevat Ögün (Konya), Metin Akıncı (Ankara) el cerrahisi olarak hizmet vermektedirler.¹³⁶

İstanbul'da Pastör Hastanesindeki El Cerrahîsi Merkezi kapanıncaya kadar genç hekimlerimizin yetişmesinde büyük rol oynamıştır. Bu merkezde ağırlıklı olarak Dr. Özel Dursun anestezi ve reanimasyon işlevini üstlenmiş, daha sonra Dr. Ahmet Özer ve Dr. Atilla Alptekin de gruba katılmıştır.

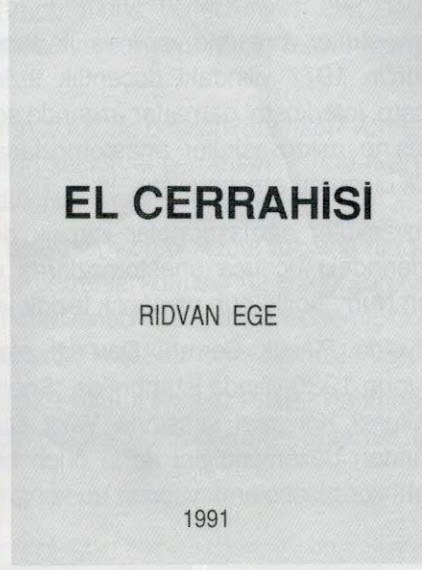
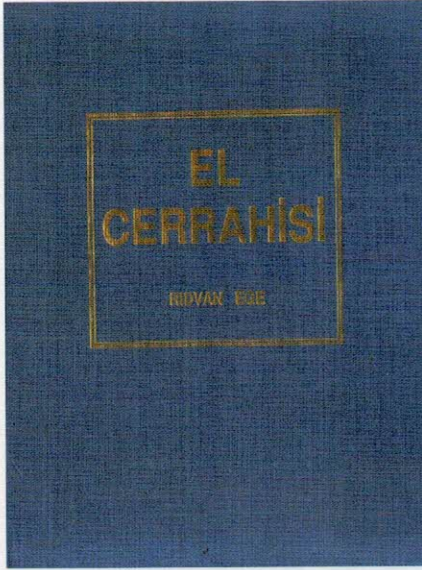
El Cerrahîsi Fizyoterapisi Merkezini kurarak gelişmesini sağlayan Tülay Özer'i de özellikle anmalıyız.

Dr. Rıdvan Ege 1977'de, bir ilk olan "El Cerrahîsi ve Rekonstrüksiyonu" adlı 43 üyeli bir dernek de kurmuş, çok sayıda toplantı gerçekleştirmiştir. Bu dernek halen "Uluslararası El Cerrahileri Federasyonu" üyesidir.

Dr. Ayan Gülgönen, Dr. Rıdvan Ege, Dr. Merih Eroğlu, Dr. Türker Özkan, Dr. Binnaz Ege, Dr. Tufan Kaleli

Dr. Rıdvan Ege ayrıca 25'e yakın çalışmacı ile ülkemizdeki ilk "El Cerrahîsi" kitabını yazmıştır (Türk Hava Kurumu Basımevi, Ankara 1991).

Dr. Rıdvan Ege'nin ülkemizdeki ilk "El Cerrahîsi" kitabı

Bu kitaba yazdığı ön sözde Robert E. Carroll "Bizim en değerli çalışma işbirliğimiz TÜRKİYE'den gelen doktorlarla olmuştur ve olmaktadır. Biz onların bizimle olan beraberliklerinden ve onlarla meslekî bilgi alışverişlerinden çok memnun kaldık" diyerek ülkemizde el cerrahîsinin nasıl geliştiğini özenle vurgulamıştır.¹⁵⁴

Ülkemizde mikrovasküler cerrahî yöntemlerinin uygulanmaya başlaması 1970'li yıllarda başlamıştır. Yukarda ilklerini verdiğimiz bilgileri burada da tekrar etmeyi uygun bulduk.

Bir kaza sonrası ilk başarılı tedavinin İstanbul Tıp Fakültesinde 1976 yılında yapıldığını görüyoruz. Giyotin tipli bir yaralanma sonrası İstanbul Tıp Fakültesine getirilen 17 yaşındaki erkek hastanın ampute olan sol ön kolu Ortopedi ve Traumatoloji Kliniğinden Ayhan Kara ve Mehmet Nane, Göğüs Kalp Damar Cerrahîsi Kliniğinden Alaettin Vardar, Göksel Kalaycı ve Can Özkardeşler'den kurulu bir ekip tarafından başarıyla replante edilmiş ancak mikroskop kullanılmamıştır.^{106, 107}

Mikroskop altında yapılan ilk sinir ve damar onarımı ameliyatı ise, daha önce belirttiğimiz gibi Eylül 1976'da Ankara'da Çankaya Hastanesinde 18 yaşında bir erkeğin el bileği seviyesinden yaralanan ulnar sinir ve arterine Ayan Gülgönen tarafından yapılan ameliyattır.¹¹¹

Aynı yıl mikrocerrahî yöntemlerle damar sinir onarımının temel prensipleri Türkçe olarak ilk defa yayınlanmıştır.^{108, 109}

Yine aynı yılda, daha önce özetlediğimiz gibi Dr. Orhan İskeçeli, Dr. Ayan Gülgönen ve arkadaşları İstanbul Tıp Fakültesinde farinks karsinomlu bir hastada gerekli radikal eksizyonlar sonrası serbest bir jejunum segmentinin jejunal arter ve veninin fasiyal arter ve vene ağzlaştırmasıyla üst özofagus rekonstrüksiyonunu gerçekleştirmişlerdir. Bu bir mikrovasküler serbest doku aktarımı idi.¹¹⁰

Mikroskop kullanarak cerrahî tedavisi gerçekleştirilen ilk replantasyon olgusu ise 1978 yılında yine aynı fakültede Mitseo Yoshimura başkanlığındaki bir ekip tarafından yapılan dört parmağın replantasyonudur. Bu olgudan bir ay sonra aynı klinikte Ayan Gülgönen ve arkadaşları 5. parmağı kopmuş bir diş hekimliği öğrencisinin bu parmağını mikrocerrahî yöntemle başarıyla replante etmişlerdir.¹¹²

Dr. Ömer Erçetin

Mikrovasküler yöntemle yapılmış ilk deneysel araştırma Ankara'dan Dr. Ömer Erçetin'in 1977 yılındaki doçentlik tezidir.¹¹³ Bu çalışmada köpek kosta periostu, interkostal damarlar üzerinde serbest flap olarak hazırlanmış ve kasık bölgesine mikrovasküler anastomozlarla aktararak periostal kaynaklı yeni kemik oluşumu araştırılmıştır.¹¹⁴

Mikrovasküler ağzlaştırmalar için ilk deneysel çalışma ise tavşan femoral arterlerindeki uç uca anastomozlarda en uygun dikiş sayısının araştırıldığı Ayhan Numanoğlu'nun uzmanlık tezidir ve 1980 yılında yayınlanmıştır.¹¹⁴

Türkiye'de Plâstik Cerrahî Derneği olarak gerçekleştirilen ilk el cerrahîsi kursunun 1980 yılında İstanbul'da "Sheraton Otel"inde yapılan Plâstik Cerrahî VII. Ulusal Kongresi sırasında Vakıf Gureba Hastanesinde Ayan Gülgönen tarafından düzenlendiğini daha önce belirtmiştik. Türk-Fransız ortak plâstik cerrahî kongresi olarak yapılan bu kongre, yabancı bir ülke ile ortak yaptığımız ilk kongre olarak kayda geçmiştir.

Daha önce 1950'li yılların ortalarından başlayarak çok sayıda Türk hekiminin Amerika Birleşik Devletleri'ne gittiğinden bahsetmiştik. Bunlardan Erdoğan Atasoy 1956 sonunda ABD'ye giderek genel cerrahîde uzmanlık eğitimini tamamlamış, askerlik için Türkiye'ye dönmüş ve bu zaman içinde Hacettepe Tıp Fakültesinde Türkiye'deki uzmanlık sınavını da başarıyla vermiştir. Tekrar ABD'ye dönmüş, Kentucky'de Louisville Üniversitesi Tıp Fakültesinde Dr. Harold E. Kleinert'in yanında el cerrahîsi eğitimi alıp gruba katılmış ve o zamandan beri emekli oluncaya kadar bu merkezde çalışmıştır. Kendisine özgü yöntemi birçok bilimsel yazıya kaynak olmuş, birçok kitaba el cerrahîsine ait bölüm yazmıştır. Kendisinden aldığımız kısa yaşam özeti ileri bölümlerde verilecektir.

El cerrahîsine büyük emek vermiş, ülkemizde mikrocerrahînin yaygın olarak gelişmesine öncülük etmiş, Dr. Ayan Gülgönen'in bu konuda basılmış kitaplara yazdığı bölümlerden de bahsetmeliyiz:

– Gülgönen A. "El Yaralanmalarında Acil Tedavi", Dahili ve Cerrahî Acil Hastalıklar. Yayınlayan Ü. Değerli. 3. baskı, Fatih Gençlik Vakfı Matbaa İşletmesi, İstanbul. 13.223-235, 1979

– Gülgönen A. "Replantasyon", 3. baskı, Fatih Gençlik Vakfı Matbaa İşletmesi, İstanbul. 24: 388-394, 1979

– Gülgönen A., Zenciroğlu A. "Replantasyonlar", Doku ve Organ Transplantasyonları. Haberal Eğitim Vakfı Yayınları, Editör: Mehmet Haberal, Ankara. S: 603-625, 1993

– Gülgönen A., Polatkan O., Gürbüz C., "Mikrocerrahî Uygulamaları ve Replantasyonlar"; El Cerrahîsi. THK Basımevi, Editör: Ridvan Ege., Ankara, S: 561-580, 1991

Yabancı kitaplara yazdığı bölümler:

– Gülgönen A., Özer K., "Replantations of the Upper Limb", Surgical Techniques in Orthopedics and Traumatology. Editions Scientifiques et Medicales Elsevier SAS, Paris. 55-330-D-10. p.2-6, 2001

– Gülgönen A., "Compartment Syndrome". Green's Operative Hand Surgery, Fifth Edition, Green, Hotchkiss, Pederson, Wolfe., Elsevier Churchill Livingstone. Philadelphia, Pennsylvania 19106, Volume 2, Chapter 56. pp. 1985-2006., 2005.

– Dr. Gülgönen'in, "Proximal Amputations-verletzungen des Daumens einschlieBlich der radialen Handhalfte", başlıklı yazı bölümü Fallbeschreibungen. Marz; 32.Jahrgang:77-87, Handchir Mikrochir Plast Chir 2000, adlı kitapta yer almıştır.

– Ayrıca Dieter Buck-Gramcko'nun 2007'de basılan (Steinkoff-Verlag) "Ein Leben für die Handchirurgie" adlı kitabında (Sahife 91-94) 'çağımızın seçkin el cerrahları' içinde Ayan Gülgönen'e ayrı başlık altında yer verilmesi, Türk bilimi açısından sevindirici ve örnek olmuştur.

Bir diğer başarı da, daha önce belirttiğimiz gibi Raoul Tubiana'nın yayımcılığını yaptığı "The Hand" adlı kitabının 5. cildinde el ve üst ekstremité cerrahisi konusunda çok özgün çalışmaları bulunan Ömer Erçetin'in, Metin Akıncı ile birlikte "Treatment of Established Volkmann's Ischemic Contracture by Free Muscle Transfer" başlıklı bölümü yazmış olmasıdır (Chapter 4, W.B.Saunders Comp.1999).¹⁴⁴

Ayrıca yine Dr. Ayan Gülgönen 1979 yılında Fransız Pastör Hastanesinde (Ameliyata Dr. Türker Özkan da katılmıştır) ülkemizde ilk defa bir olguya mikrocerrahî yöntemle lemfatiko-venöz mikro-anastomoz girişimini gerçekleştirmiştir.

Dr. Ayan Gülgönen'in 1979 yılında Fransız Pastör Hastanesinde (Ameliyata Dr. Türker Özkan da katılmıştır.) ülkemizde ilk defa bir olguya mikrocerrahî yöntemle lemfatiko-venöz mikro-anastomoz girişimi

Bütün bu süreç içinde önemli bir gelişme ise özel de olsa 1981 yılında Fransız Pastör Hastanesinde kurulan ve aralıksız 24 saat çalışmaya başlayan "Mikrocerrahî Merkezi" şeklindeki kuruluştur.

Mikrocerrahî Merkezinin
kurulduğu
İstanbul Pastör Hastanesi

İlk kadro Ayan Gülgönen, Oya Bayrı, Türker Özkan, Özel Dursun ve fizyoterapist Tülay Özer olarak başlamış, 1985 yılında Oğuz Polatkan ve Ahmet Karaoğuz'un katılmasıyla 5 ayrı ekip oluşturulabilmiştir.

Bu kuruluş bir vakıf tarafından desteklenmiş, bilimsel açıdan hem sayı ve hem de seviye olarak dünyadaki gelişmiş merkezler düzeyini kısa sürede yakalayabilmiştir. 1985'e kadar 648 üst ekstremité amputasyonunun 608'i replante edilmiş, olgular tüm yönleriyle kapsamlı bir yayın haline getirilip 1988'de yayınlanmıştır.¹¹⁸

Aynı kuruluşun ülkemizde çok sayıda genç hekime bilgi ve görgü artırıcı eğitim verdiğini özellikle kaydetmeliyiz. 1982 - 1992 yılları arasında ülkemizin çeşitli yörelerinden 58 uzman hekim (Ortopedi ve Plâstik Cerrahî uzmanları) 6 ay-1 yıl süre ile burada rekonstrüktif mikrocerrahî eğitimi almıştır.

1990'lı yılların sonlarına doğru Fransız Pastör Hastanesinin özel sektöre satılmasıyla bu grup neredeyse 3'e ayrılıp ikisi Avrupa yakasında (Koç Vakfı Amerikan Bristol Hastanesi ve Aksaray Vatan Hastanesi) ve birisi Asya yakasında (Kadıköy Vatan Hastanesi) merkez oluşturup etkinliklerini sürdürmüşlerdir.^{111, 136} Daha sonra üniversite hastanelerinde bu konuda bilim dalı sayısı artmış, mikrocerrahî girişimlerin yaygınlaşması ile de hem kamuda hem de özel hastanelerde artan bir sayıda bu hizmetler gereksinimleri karşılamaya başlamıştır.

1986 yılında bu gruba benzer bir başka özel kuruluşun İzmir'de oluşturulduğunu görüyoruz. Arslan Bora, Sait Ada, Fuat Özerkan ve Uzman Fizyoterapist Firdevs Tetik Kul, Alsancak'da El Cerrahîsi Merkezini açmışlar, 1991 yılında 10 yataklı "El ve Mikrocerrahî Hastahanesi" haline getirmişler, daha sonra EMOT (El Mikrocerrahî Ortopedi ve Travmatoloji) Hastanesine dönüştürmüşlerdir. Bu kuruluş da 24 saat aralıksız hizmet vermektedir.¹⁵⁵

Bu kuruluşun öyküsünü Dr. Türker Özkan'ın arşivinden kısaca özetleyelim: EMOT kuruluş öyküsünde 1986 yılında Prof. Dr. Arslan Bora ve Prof. Dr. Sait Ada'nın İzmir'de ortak muayenehane açması önemli bir buluşmadır. Prof. Dr. Arslan Bora ve Prof. Dr. Sait Ada aynı zamanda SSK İzmir-Buca Eğitim Hastanesinde başasistan olarak görev yapmakta idiler. Birlikte el cerrahîsi ve mikrocerrahî merkezi oluşturma isteği nedeniyle Uzm. Fzt. Firdevs Kul da E. Ü. Tıp Fakültesi Ortopedi ve Travmatoloji AD'daki görevinden ayrılarak gruba katılmıştır. Ayrıca Op. Dr. Fuat Özerkan da bu gruba katılmıştır.

El ve Mikrocerrahî Hastanesi
(daha sonra EMOT Hastanesi)
İzmir

1986'da İzmir'de ilk replantasyon Prof. Dr. Arslan Bora tarafından SSK İzmir-Buca Eğitim Hastanesinde yapılmıştır. Daha sonra alt yapı sorunları ve gelecek plânlanarak Prof. Dr. Arslan Bora önderliğinde bir hastane kurma kararı verilmiştir. Kurucuların çoğunluğu hastanenin aynı zamanda çalışanlarıdır. Diğer kısım da yine kuruluşa destek veren ve maddî beklentisi olmayan hocaları ve dostlarıdır. 1991 yılında 10 yataklı İzmir'in ilk özel dal hastanesi ve Türkiye'deki ilk El ve Mikrocerrahî Özel Dal hastanesi bu şekilde açılmıştır. 1993 yılında Doç. Dr. İbrahim Kaplan ve Doç. Dr. Yalçın Âdemoğlu ekibe katılmış, ekibin gücü artmıştır.

1999 yılında EMOT'da fiziksel büyüme olmuş ve ameliyathane sayısı yatak sayısı artarak ve hekim kadrosu güçlenerek bölgenin önde gelen acil Mikrocerrahî ve Travmatoloji merkezine dönüşmüş yılda ortalama 3.000 ameliyat ve 10.000 poliklinik sayısına ulaşmıştır.

Kurucular: Prof. Dr. Arslan Bora, Prof. Dr. Sait Ada, Uzm. Fzt. Firdevs Tetik Kul, Op. Dr. Fuat Özerkan, Dr. Osman Seçkin, Prof. Dr. Veli Lök, Dr. Recep Kant, Y. Hem. Bengü Kant, Ecz. Özcan Oyan, Op. Dr. Aziz Peker

Dr. Arslan Bora

Dr. Sait Ada

Fiziyoerapist Firdevs Tetik Kul

(Bu grup İstanbul Pastör Hastanesi El Cerrahîsi Merkezinde, İsviçre’de Zürich  niversitesinde Prof. Dr. Victor Meyer ve Almanya’da Würzburg  niversitesinde Prof. Dr. Ulrich Lanz gibi  alışmacılarla bilgi ve görgüsünü artırmıştır).

Kiřisel gayretlerle kurulmuş bazı el cerrahîsi merkezlerinden sonra, 1990 yıllarından başlayarak  niversite ve araştırma eēitim hastanelerinde de el cerrahîsi bilim dalları kurulmuş, daha yaygın hizmet verilmeye başlanmıştır.

Bu gelişmeler sırasında bu konudaki ünlü uzmanlar ülkemize davet edilmiş, çok sayıda toplantı ve  alıştay düzenlenmiştir.

Ülkemizde El Cerrahîsi 19 Haziran 2002’de 24790 sayılı resmi gazete ile y r rl ēe giren Tıpta Uzmanlık T z ē ne göre Plâstik Cerrahî ile Ortopedi Travmatoloji Anabilim Dalları çatısı altında bilim dalı olarak yerini almıştır. Daha  nceki uzmanlık t z ē nde ve Y K yasasında da “el cerrahîsi bilim dalı” Avrupa Birliēi’nin kararlarına uyarak tesis edilmişti.

Türkiye’de  niversite düzeyinde ilk “El Cerrahîsi Bilim Dalı” 23 Ekim 1991 yılında, Y K’ n E /07.04.002/3688-18150 sayılı kararı ile İstanbul Üniversitesi, İst. Tıp Fak. Plâstik Rekonstrüktif ve Estetik Cerrahî Anabilim Dalı bünyesinde kurulmuş, ilk başkan olarak Metin Erer seçilmiştir (22 Ocak 1992). Türker  zkan, Nazım Çerkeř, Murat Topalan ve Atakan Aydın kadrosuyla çalışmalarını s rd rm řt r¹⁴² (Alman “Alexander Von Humboldt” vakfı İst. Tıp Fak. El Cerrahîsi Bilim Dalına 1994 yılında Op Mi MD modeli bir ameliyat mikroskobu ve donanımı baēıřlamıřtır).

...anılan bu yolda el cerrahîsi yapan arkadaşların s nhesiz daha ayrıntılı ve daha doyurucu tarihçeler yazacaklardır. Ancak bilgi ve belge toplarken yardımlarını g rd ēim Dr. Rıdvan Ege, Dr. Ayhan G l ēen ile bilgi ve belge esirgemeyip sadece kendilerinin deēil bu konuda çalışan çok sayıda gen c arkadaşımın eēitim ve  ēretimindeki ayrıntıları saēlayan Dr. Türker  zkan ve Dr. T ēuz Polatkar’a özellikle şükranlarını sunarım.

Dr. Türker Özkan

Bu kadrodan, özellikle Dr. Türker Özkan'ın "Lepra Araştırma ve Uygulama Merkezi"ndeki çok özel ve uzun süreli çalışmalarından bahsetmek yerinde olacaktır.

Yine İstanbul Üniversitesi, Cerrahpaşa Tıp Fak.'de 2003 yılında Plâstik Rekonst. ve Estetik Cerrahî bünyesinde "El Cerrahisi" bilim dalı kurulmuş, YÖK'ün 16434 sayılı kararı ile onaylanmış, ilk başkan olarak Oğuz Çetinkale seçilmiştir.

2004 yılında Gazi Üni. Tıp Fakültesi Plâstik, Rekonstrüktif ve Estetik Cerrahî Anabilim Dalı bünyesinde "El Cerrahisi Bilim Dalı" kurulmuş, Dr. Osman Latifoğlu ilk Bilim Dalı Başkanı seçilmiş, daha sonra 2007 yılında Dr. Sühan Ayhan başkanlığa getirilmiştir.

Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Ortopedi ve Travmatoloji Anabilim Dalı çatısı altında Merih Eroğlu'nun gayretleriyle kuruluşu uzun zamana dayanan bu dal, YÖK yasası ile 1992'de bilim dalı haline getirilmiştir.

Yine İzmir'de 9 Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Ortopedi ve Travmatoloji Anabilim Dalında, Carroll'ın yanında yetişmiş Ahmet Ekin tarafından kurulmuş bu bilim dalı, daha sonra Mustafa Özkan ve Kadir Bacakoğlu'nun da katılmasıyla hizmetlerini sürdürmektedir.

Daha önce bahsettiğimiz EMOT Özel Hastanesi de göz önüne alındığında İzmir ve Ege yöresinin bu açıdan ne kadar önemli kazanımları olduğunu anlamak olasıdır.¹⁵⁵

Bu merkezlerden başka halen Ankara Üni. Tıp Fak., Çukurova Üni. Tıp Fak., Uludağ Üni. Tıp Fak., Akdeniz Üni. Tıp Fak., Erciyes Üni. Tıp Fak., Karadeniz Üni. Tıp Fak., Cumhuriyet Üni. Tıp Fak., Osman Gazi Üni. Tıp Fak. (Eskişehir), Selçuk Üni. Tıp Fak.'de "El Cerrahisi" bilim dalları Ortopedi Kliniği bünyesinde hizmet vermektedirler. İlginç olan ise Uludağ Üni. Tıp Fak.'deki durumdur. Burada hem Ortopedi ve hem de Plâstik Cerrahî bünyesinde el cerrahisi bilim dalı kurulmuştur.

Diğer bir gelişme de Hacettepe Üni. Tıp Fakültesi'nde değişik şekilde oluşmuştur. Hem Ortopedi ve Travmatoloji ve hem de Plâstik Cerrahî bünyesinde el cerrahisi "ünite" adı altında yer almış ve uzmanların doktora eğitimi yapmaları sağlanmıştır.

19.01.2005 tarihinde Hacettepe Üniversitesi Tıp Fak. Plâstik ve Rekonstr. Cerrahî Dalı bünyesinde "El Cerrahisi Ünitesi"nin kurulmasına Dekanlık oluruyla karar verilmiştir.

15.06.2005 tarihinde Hacettepe Üniversitesi, Plâstik ve Rekonstrüktif Cerrahî Anabilim Dalından altı öğretim üyesinin katıldığı bir sınav jürisi oluşturulmuş, "El Cerrahisi Yan Dal Uzmanlığı Giriş Sınavı" yapılmıştır.

Bu sınavı başarıyla kazanan Dr. Erhan SÖNMEZ, Hacettepe Üniversitesi Rektörlüğü'nün 07.07.2005 tarihli oluruyla "yan dal ihtisası" yapmak üzere atanmıştır.

1999 yılında EMOT'da fiziksel büyüme olmuş ve ameliyathane sayı yatak sayısı artarak ve hekim kadrosu güçlenerek bölgenin önde gelen acil Mikrocerrahi ve Travmatoloji merkezine dönüşmüş yıla ortalama 3.000 ameliyat ve 10.000 poliklinik sayısına ulaşmıştır.

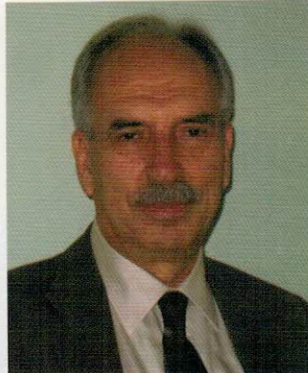
Dr. Erhan Sönmez

Bu yapılanma ülkemizde “El Cerrahisindeki İLK DOKTORA Eğitimi” olmaktadır. Böylece Plâstik Cerrahî bünyesinde, “El Cerrahîsi” ünitesinde doktora eğitimine ilk başlayan Dr. Erhan Sönmez, 26.03.2009 tarihinde Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi’nden Dr. Abdullah Keçik başkanlığında Dr. Mehmet Demirtaş (Ankara Tıp Fak. Ortopedi ve Travmatoloji, El Cerrahîsi Bilim Dalı Başkanı), Dr. Gürsel Leblebicioğlu (Hacettepe Üni. Tıp Fak. Ortopedi ve Travmatoloji, El Cerrahîsi Bilim Dalı Başkanı), Dr. Emin Mavili (Hacettepe Üni. Tıp Fak. Plâstik Cerrahî Anabilim Dalı) ve Dr. Tunç Şafak’ın (Hacettepe Üni. Tıp Fak. Plâstik Cerrahî Anabilim Dalı) yer aldığı jüri önünde, üç aşamalı sınavı başarıyla geçmiştir.

Özetlenen tüm bu bilgilerden sonra geriye dönüp bakıldığında bazı rastlantıların ileriye dönük gelişmelerde önemli olduğunu da görüyoruz.

Dr. Ahmet Karaoğuz

Dr. Oğuz Polatkan

Daha önce değindiğimiz gibi ilk kurulan İstanbul El Cerrahîsi grubuna 1985’te katılan Dr. Ahmet Karaoğuz ve Dr. Oğuz Polatkan ortopedi ve travmatoloji uzmanı idiler. Bu grubun çalışmalarının bilimsel toplantılarda sergilenmesi, konunun önemini artırmış ve daha yakından tanınmasını sağlamıştır.

Onlara göre bu gelişmeler özellikle genç ortopedi ve travmatoloji uzmanlarının ilgisinin artmasına da ivme kazandırmıştır.

Ülkede el cerrahlarının sayısının az oluşu da hiç şüphe yok ki genç nesil ortopedist, plastik cerrah ve genel cerrahların bu alanı seçmelerinde özendirici olmuş, başarılı sonuçlar uluslar arası alanlara taşınmıştır.

Sonuç olarak ülkemize hizmet açısından, “El cerrahîsi” alanında ön planda, plâstik cerrahlardan daha ağırlıklı olarak ortopedi ve travmatoloji uzmanlarımızın yer aldığını özellikle kaydetmeliyiz.

* Sizlere el cerrahîsinin öyküsünü sunarken sadece bir kapı açtığımı farkındayım. Elbette ki eksiklerim ve belki de küçük yanlışlarım olabilecektir. Ancak açılan bu yolda el cerrahîsi yapan arkadaşlarım şüphesiz daha ayrıntılı ve daha doyurucu tarihçeler yazacaklardır. Ancak bilgi ve belge toplarken yardımlarını gördüğüm Dr. Rıdvan Ege, Dr. Ayan Gülgönen ile bilgi ve belge esirgemeyip sadece kendilerinin değil bu konuda çalışan çok sayıda genç arkadaşımın eğitim ve öğretimindeki ayrıntıları sağlayan Dr. Türker Özkan ve Dr. Oğuz Polatkan’a özellikle şükranlarımı sunarım.